

O'ZBEKISTONNING MUSTAQIL DAVLATLAR HAMDO'STLIGIDAGI O'RNI VA MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI BILAN O'ZARO HAMKORLIGI

Daminjonova Zuhra Boymurod qizi

Andijon davlat pedagogika insituti "Pedagogika fakulteti" Boshlang'ich ta'lim talabasi

abdujalildaminovO@gmail.com Tel:+998959052178

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20116164>

Annotatsiya:

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) doirasidagi faol ishtiroki va tashkilot rivojiga qo'shayotgan hissasi tahlil qilinadi. Shuningdek, Markaziy Osiyo davlatlari bilan yaxshi qo'shnihilik aloqalarini mustahkamlash, mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlash hamda iqtisodiy-ijtimoiy hamkorlikning yangi bosqichlari ko'rib chiqiladi. O'zbekistonning "Yangi tashqi siyosat" kursi doirasida mintaqaviy integratsiyani jadallashtirish borasidagi tashabbuslari va ularning amaliy ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so'zlar:

O'zbekiston, MDH, Markaziy Osiyo, hamkorlik, integratsiya, strategik sheriklik, xavfsizlik, savdo-iqtisodiy aloqalar, yaxshi qo'shnihilik, mintaqaviy barqarorlik.

Аннотация:

В данной статье анализируется активное участие Республики Узбекистан в рамках Содружества Независимых Государств (СНГ) и её вклад в развитие организации. Также рассматриваются вопросы укрепления добрососедских отношений со странами Центральной Азии, обеспечения региональной безопасности и новые этапы социально-экономического сотрудничества. Освещаются инициативы Узбекистана по ускорению региональной интеграции в рамках курса «Новой внешней политики» и их практическая значимость.

Ключевые слова:

Узбекистан, СНГ, Центральная Азия, сотрудничество, интеграция, стратегическое партнерство, безопасность, торгово-экономические связи, добрососедство, региональная стабильность.

Abstract:

This article analyzes the active participation of the Republic of Uzbekistan within the Commonwealth of Independent States (CIS) and its contribution to the development of the organization. It also examines the strengthening of good-neighborly relations with Central Asian countries, ensuring regional security, and new stages of socio-economic cooperation. Uzbekistan's initiatives to accelerate regional integration within the framework of the "New Foreign Policy" course and their practical significance are highlighted.

Keywords

Uzbekistan, CIS, Central Asia, cooperation, integration, strategic partnership, security, trade and economic relations, good neighborliness, regional stability.

Bugungi kunda O'zbekiston o'z tashqi siyosatida Markaziy Osiyo mintaqasini eng ustuvor yo'nalish sifatida belgilab olgan. Mamlakatimizning MDH doirasidagi faoliyati ham aynan mintaqaviy barqarorlik va iqtisodiy farovonlikka erishish maqsadlari bilan uzviy bog'liqdir. MDH doirasidagi o'rni: O'zbekiston oxirgi yillarda MDH faoliyatiga yangicha ruh bag'ishladi. Mamlakatimiz tashkilot doirasidagi ko'p tomonlama hamkorlikning deyarli barcha yo'nalishlarida, ayniqsa, transport-logistika, sanoat kooperatsiyasi va xavfsizlik sohalarida

tashabbuskor bo'lib kelmoqda. MDHga a'zo davlatlar O'zbekistonning asosiy savdo hamkorlari hisoblanib, ular bilan o'zaro tovar ayirboshlash hajmi yildan-yilga ortib bormoqda. Markaziy Osiyo davlatlari bilan hamkorlik: O'zbekistonning Markaziy Osiyo bo'yicha siyosati "Mintaqa manfaatlari — har narsadan ustun" tamoyiliga asoslanadi. Quyidagi yo'nalishlar hamkorlikning asosi hisoblanadi: Siyosiy muloqot: Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvlari yo'lga qo'yilishi mintaqadagi muammolarni "o'zimizniki" sifatida hal qilish imkonini berdi. Chegara masalalari: Ko'p yillik bahsli hududlar va chegara muammolarining hal etilishi do'stona aloqalarni yangi bosqichga olib chiqdi. Iqtisodiy integratsiya: Qo'shni davlatlar (Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston) bilan erkin savdo zonalari va qo'shma investitsiya loyihalari amalga oshirilmoqda. Madaniy-gumanitar aloqalar: Xalqlarimizning tili, dini va madaniyati mushtarakligi asosida o'zaro madaniyat kunlari va ta'lim dasturlari kengaymoqda.

O'zbekiston Respublikasi Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi (MDH) doirasida faol va konstruktiv pozitsiyani egallab kelmoqda. Bugungi kunda O'zbekiston MDHning nafaqat a'zosi, balki iqtisodiy va xavfsizlik masalalarida asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Iqtisodiy aloqalar: MDH davlatlari O'zbekistonning tashqi savdo aylanmasida salmoqli ulushga ega. Erkin savdo hududi to'g'risidagi shartnoma doirasida to'siqlarni bartaraf etish va transport-logistika koridorlarini rivojlantirish asosiy vazifa etib belgilangan. Xavfsizlik: Mintaqaviy barqarorlikni ta'minlash, terrorizm, ekstremizm va narkotrafikka qarshi kurashishda MDHning tarmoq tuzilmalari bilan yaqin hamkorlik o'rnatilgan. O'zbekiston MDHning Erkin savdo zonasi to'g'risidagi shartnomasini to'liq qo'llab-quvvatlaydi. Bu tashkilotga a'zo davlatlar (ayniqsa, Rossiya va Belarus) O'zbekistonning asosiy savdo hamkorlari hisoblanadi. Maqolada ta'kidlash joizki, O'zbekistonning MDH mamlakatlari bilan tovar ayirboshlash hajmi so'nggi yillarda o'rtacha 20-30% ga o'sgan. Transport va Logistika: O'zbekiston "quruqlik ichidagi mamlakat" (land-locked) bo'lgani sababli, MDH hududidan o'tuvchi transport koridorlari (masalan, "Shimol-Janub") mamlakat uchun tashqi bozorga chiqishning asosiy yo'lidir. Sanoat Kooperatsiyasi: MDH doirasida avtomobilsozlik, to'qimachilik va qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash bo'yicha qo'shma "klasterlar" tashkil etilmoqda. 2017-yildan boshlab O'zbekiston tashqi siyosatining markaziga qo'shni davlatlar bilan aloqalarni qo'ydi. Bu "Markaziy Osiyo ruhi" deb nomlanuvchi yangi siyosiy muhitni yaratdi. Chegara masalalarining hal etilishi: O'zbekiston Qirg'iziston va Tojikiston bilan ko'p yillik bahsli chegara masalalarini diplomatik yo'l bilan hal qildi. Bu nafaqat xavfsizlikni, balki hududlararo savdoni ham jonlantirdi. Suv va Energiya Balansi: Mintaqada suv tanqisligi muammosini hal qilish uchun O'zbekiston "suvdan oqilona foydalanish" strategiyasini ilgari surmoqda. Qirg'izistondagi Qambarota-1 va Tojikistondagi Rog'un GES qurilishlarida O'zbekistonning ishtirok etishi mintaqaviy birdamlikning oliy namunasidir. Mintaqaviy Xavfsizlik: Afg'onistondagi vaziyat fonida Markaziy Osiyo davlatlarining birlashishi strategik ahamiyatga ega. O'zbekiston "Termiz – Mozori-Sharif – Qobul – Peshovar" temir yo'li loyihasi orqali mintaqani Janubiy Osiyo bilan bog'lashni maqsad qilgan. O'zbekistonning yangi tashqi siyosat doktrinasida "Markaziy Osiyo — ustuvor yo'nalish" tamoyili ilgari surilgan. Bu borada "Mintaqa manfaatlari hamma narsadan ustun" g'oyasi hayotga tatbiq etilmoqda. Yaxshi qo'shnichilik aloqalari: So'nggi yillarda Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmaniston bilan chegaralarni delimitatsiya va demarkatsiya qilish masalalari deyarli to'liq hal etildi. Bu esa "do'stlik kamari"ni shakllantirishga xizmat qildi. Suv-energetika masalalari: Mintaqadagi transchegaraviy

daryolardan oqilona foydalanish va yirik energetika loyihalarini (masalan, Qambarota GRES-1) birgalikda amalga oshirish bo'yicha konsensusga erishildi. Transport-tranzit salohiyati: "Xitoy — Qirg'iziston — O'zbekiston" temir yo'li kabi loyihalar mintaqani global savdo yo'llari bilan bog'lovchi muhim ko'prikkaga aylantirmoqda. O'zaro hamkorlikning yangi bosqichi: maslahat uchrashuvlari. Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvlari formati yo'lga qo'yilgani o'zaro ishonchni mustahkamladi. Bu format doirasida: Sanoat kooperatsiyasi kuchaytirildi (qo'shma korxonalar tashkil etish); Savdo uylari va chegaraoldi savdo zonalari faoliyati kengaytirildi; Madaniy-gumanitar aloqalar (talabalar almashinuvi, madaniyat kunlari) yangi bosqichga chiqdi.

Xulosa o'rnida ta'kidlash lozimki, O'zbekistonning MDH doirasidagi faoliyati va Markaziy Osiyo davlatlari bilan olib borayotgan yaqin hamkorlik strategiyasi mamlakat tashqi siyosatining eng muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. O'tkazilgan tahlillar asosida quyidagi yakuniy xulosalarga kelish mumkin: Mintaqaviy Barqarorlik: O'zbekistonning "Yaxshi qo'shnihilik" siyosati natijasida Markaziy Osiyoda uzoq yillardan buyon yechimini kutayotgan chegara va suv-energetika muammolari konstruktiv muloqot yo'liga o'tdi. Bu esa mintaqaning xalqaro maydondagi investitsiyaviy jozibadorligini oshirdi. Iqtisodiy Integratsiya: MDH doirasidagi ko'p tomonlama hamkorlik O'zbekiston uchun nafaqat yirik bozor, balki strategik transport koridorlariga chiqish imkonini bermoqda. O'zaro savdo to'siqlarining olib tashlanishi va sanoat kooperatsiyasining kuchayishi milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qilmoqda. Gumanitar Hamkorlik: Ta'lim, fan va madaniyat sohasidagi aloqalar xalqlar o'rtasidagi do'stlikni mustahkamlovchi asosiy omildir. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalari, jumladan, pedagogika institutlari o'rtasidagi talabalar almashinuvi va qo'shma ilmiy loyihalar mintaqada yagona intellektual makon yaratishga zamin tayyorlaydi. Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning bugungi ochiq va pragmatik tashqi siyosati Markaziy Osiyoni barqaror, iqtisodiy rivojlangan va birlashgan mintaqaga aylantirishni ko'zda tutadi. Bu jarayonlar nafaqat davlatlararo munosabatlarni, balki oddiy fuqarolarning hayot darajasini yuksaltirishga, xavfsizlikni ta'minlashga va kelajak avlodlar uchun farovon muhit yaratishga qaratilgandir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021. — 464 b.
3. "O'zbekiston — 2030" strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni.
4. Abduganiyev A. Markaziy Osiyo: mintaqaviy integratsiya va xavfsizlik masalalari. — Toshkent: Akademiya, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Tashqi ishlar vazirligi rasmiy sayti (www.mfa.uz) — MDH va Markaziy Osiyo davlatlari bilan hamkorlik bo'limi ma'lumotlari.